

24 HAZİRAN 2018 SEÇİM BEYANNAMELERİ

Kadınlar, Engelliler ve Göçmenler

Giriş

Bu raporda 2018 Seçimlerine girecek partilerin kadınlar, engelliler ve göçmenler ile ilgili beyanları üzerine karşılaştırmalı bir çalışma yapmak amacıyla seçim beyannamelerini duyuran ve yayınlayan siyasi partilerin beyannameleri incelenmiştir. 26 Nisan 2018'de YSK 11 siyasi partinin seçimlere gireceğini açıklamıştır. Mayıs 2018'de bu siyasi partilerden Bağımsız Türkiye Partisi seçimlere girmeme kararı almıştır. Böylece, seçimlere girecek olan partiler Adalet ve Kalkınma Partisi, Büyük Birlik Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti, Halkların Demokratik Partisi, Hür Dava Partisi, İYİ Parti, Milliyetçi Hareket Partisi, Saadet Partisi ve Vatan Partisi'dir. Bu partilerden Demokrat Parti, Hür Dava Partisi ve Büyük Birlik Partisi'nin Mayıs 2018 sonu itibarıyla yayınlanan veya açıklanan bir seçim beyannamesi yoktur. Büyük Birlik Partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi ile Milliyetçi Halk Partisi'nin kurmuş oldukları Cumhuriyet İttifakı'nı, Hür Dava Partisi de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı desteklediğini açıklamışlardır. Demokrat Parti ise Cumhuriyet Halk Partisi, İYİ Parti ve Saadet Partisi ile Millet İttifakı içerisinde yer almaktadır. Demokrat Parti Başkanı Gültekin Uysal, İYİ Parti'den milletvekili aday olarak seçimlere girmektedir. Bu çerçevede, seçim beyannamelerini ilan eden Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Halkların Demokratik Partisi, İYİ Parti, Milliyetçi Hareket Partisi, Saadet Partisi ve Vatan Partisi'nin beyannamelerinde *Kadınlar, Engelliler ve Göçmenler* ile ilgili öne çıkan vaatleri ve politikaları incelenmiştir.

Kadınlar

Adalet ve Kalkınma Partisi

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve Genel Seçimler Seçim Beyannamesinde kadınlar ile ilgili öngörülen politikalar *İnsan ve Toplum* başlığı altında yer almaktadır. Öne çıkan konular kadın girişimciliğinin ve kadınların işgücüne katılımının artırılması, kadının toplumdaki statüsünün güçlendirilmesi, birey olarak ekonomik ve toplumsal alanda kendilerini daha iyi ifade etmelerinin sağlanması, eğitim olanaklarının artırılması, karar mekanizmalarında daha fazla yer alması, kız çocuklarının okullaşmasının %100'e çıkarılmasıdır. Beynamede kadın istihdamının artırılması için öne çıkan politikalar;

- Organize sanayi bölgelerinde kreş ve gündüz bakımevlerinin yaygınlaştırılması,
- Mesleki eğitim ve beceri geliştirme çalışmalarının kadın istihdamını artırmak üzere güçlendirilmesi, ve
- Kadınlara pozitif ayrımcılık yapan işletmelere sertifikasyon programının başlatılmasıdır.

Kadın istihdamının 2023 yılı sonuna kadar %40-41 düzeyine çıkması öngörülmekte, bunun gerçekleşmesi için ise teknik destekler, yatırım destekleri, "İlave İstihdam Teşviki" ile vergi ve prim desteği vaat edilmektedir.

Kadına yönelik şiddetin önüne geçmek için öngörülen çalışmalarda öne çıkanlar; Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin (ŞÖNİM) kapasitesinin artırılması, Aile Destek Merkezleri (ADEM) ve Sosyal Dayanışma Merkezlerinin (SODAM) yaygınlaştırılmasıdır. Aynı zamanda, beynamede kadına yönelik şiddete karşı faaliyet gösteren STK'ların projelerinin destekleneceği ve kadınların güvenlik hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılacağı belirtilmektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi

Beyannamenin *Toplum Kesimleri* başlığı altında kadınlara özel düşünölen politikalara yer verilmiştir. Bu politikalar eşitlikçi düzenlemeler, ekonomi, eğitim, şiddet, toplumsal ve siyasal katılım başlıkları altında anlatılmıştır.

Kadın istihdamı ve girişimciliğinin artırılması için teşvik ve vergi kolaylıkları, belediye, kamu ve özel kuruluşlar eliyle kreşlerin sayısının artırılması, kadın ve genç girişimcilerin desteklenmesi amacıyla %10-30 arasında ek maliyet avantajı sağlanması, özellikle Endüstri 4.0'ın sunduğu fırsatlardan yararlanmak isteyen kadınların desteklenmesi ve Aile Sigortası projesi ilk göze çarpan politikalardır. Aile Sigortası projesi içinde Aile Maaşı uygulamasının başlayacağı, bu çerçevede GSS primleri devlet tarafından ödenen (yeşil kart sahibi) her hanedeki kadının hesabına aylık 1.000 TL yatırılacağı, su, elektrik ve ısınma desteği verileceği söylenmektedir.

Öngörölen istihdam artırıcı önlemler;

- Her yeni kadın istihdamında SGK priminin işveren payının %25'inin ödenmesi,
- Kadınların istihdama katılımını artırmak için çalışanlarının %20'den fazlası kadın olan işletmelere, her %5'lik ilave kadın istihdamı için 1 puan kurumlar vergisi istisnası sağlanması,
- Kadın esnafı için gelir vergisinde indirimler yapılması,
- Doğum yaptıkları dönemde sigortalı olmayan kadınlara da bir yıl süre için doğum borçlanması hakkı tanınması,
- Bireysel Emeklilik Sigortası'nda devletin katkısının kadınlar için %33'e çıkarılması,
- SSK ve Bağ-Kur'dan yetim aylığı alan kadınların çalışmaları halinde aylıklarının kesilmemesi,
- Kurulacak olan Kadın Bakanlığı'nda, tüm düzeylerde %70 oranında kadın istihdam edilmesi,
- Kadınların sendikal hayata katılımını artırmak için 6 ay süreyle sendika aidatının bütçeden karşılanması,
- Emzirme izninin 2 saate çıkarılması,
- Kayıt dışı çalışmanın önlenmesi, evde bakım işlerinin sosyal güvenlik kapsamına alınması,
- Ebeveyn izninin kamuda 6 ay olması ve erkeklerin de bu izin sürecinden faydalanmasının sağlanması,
- İş yerlerinde emzirme odası ve kreş açma yükümlölüğünün sadece kadın çalışanların değil, tüm çalışanların sayısına göre belirlenmesidir.

Eğitim alanında kız çocuklarının ve kadınların eğitime ayrı bir yer ayrılan beyannamede cinsiyet ayrımcılığının müfredattan kaldırılması, pozitif ayrımcılık uygulanması, toplumsal cinsiyet derslerinin zorunlu müfredata alınması gibi konular ön plana çıkmaktadır.

Kadınların toplumsal ve siyasal katılımının artırılması için ise; yerel yönetimlerde seçimle göreve gelinen karar organlarında %33 kadın kotasının uygulanacağı, Kadın Bakanlığı'nın kurulacağı, TBMM'deki Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun, Kadın-Erkek Eşitlik Komisyonu olacağı, yasaların cinsiyet eşitliğine uygunluğunun denetleneceği, mahalli düzeyde kadın komisyonlarının kurulacağı, kadın kuruluşlarına destek verileceği, kadın dostu kentler kurulacağı vaat edilmektedir. Bu partinin bir başka vaadi de 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nün resmî tatil ilan edilmesidir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için özel bir birimin kurulması ve mağdurların güvenli bir ortama kavuşturulması öngörülmekte; İstanbul Sözleşmesi'nin gereklerinin yerine getirileceği, kadına yönelik şiddetin Türk Ceza Kanunu'nda ağır suçlar kapsamına alınacağı, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, kadının ve çocuğun beyanının esas alınacağı söylenmektedir. Kurumsal olarak da sığınma evlerinin, kadın danışma merkezlerinin, cinsel şiddet kriz merkezlerinin ülke çapında yaygınlaştırılacağı sözü verilmektedir. Kadın ve çocukların sağlık politikalarında da iyileştirme yapılacağı beyannamede yer almaktadır.

Halkların Demokratik Partisi

Halkların Demokratik Partisi'nin Parlamento Seçim Bildirgesinin yanında Cumhurbaşkanlığı Seçim Bildirgesi ve Kadın Meclisi Seçim Bildirgesi adında 3 ayrı bildirgesi bulunmaktadır. Kadın Meclisi Seçim Bildirgesi'nde kadına yönelik şiddete son verilmesi, bütçelemenin cinsiyet eşitliği çerçevesinde ele alınması, ev içi ve ev dışında çalışmanın düzenlenmesi ve sosyal güvence altına alınması, sosyal haklar programı uygulaması, kadın ve çocuk sağlık merkezlerinin her mahallede olması, kreş hakkı, eşitlikçi eğitim politikaları, Engelleri Kaldırma Bakanlığı içerisinde kurulacak olan Kadın Politikaları Daire Başkanlığı'nın sadece engelli kadınların sorunlarıyla ilgilenmesi gibi konular detaylı olarak ele alınmaktadır. Cumhurbaşkanlığı seçim bildirgesinde de eşitlikçi politikalar ele alınmaktadır. Genel seçim bildirgesinde öne çıkan konular ise kadınların istihdamı, kadınlara eşit temsiliyet ve katılım hakkı verilmesi, sosyal politikalar, eğitimde dışlanmanın önüne geçilmesi gibi konulardır. Halkların Demokratik Partisi'nin seçim beyannamesinde;

- Sığınma evlerinde yaşamını sürdürmek zorunda kalan tüm kadınlara uygun iş ve yaşam imkânı sağlanana kadar 1.000 lira ödeme yapılması,
- KOBİ'lerde en az yarısı kadın olacak şekilde 5 milyon kişiye iş imkânı sağlanması,
- Kadın emeği yoğun KOBİ'lerin özel bir program kapsamında desteklenmesi,
- Kadınların yarı zamanlı çalışmasına yönelik düzenlemeler, kurumsal bakım hizmetleri ile desteklenmesi,
- Yarı zamanlı çalışan kadınların işsizlik ödeneği ve emeklilik haklarından yararlanması,
- Eşi vefat etmiş kadınlara sunulan destekten boşanmış kadınların da faydalanması,
- Yerel yönetim ve kamu finansmanı ile kreşler açılması vaat edilmektedir.

Siyasette, toplumda ve ekonomide eşitliğin sağlanması için;

- Eş başkanlık sisteminin Cumhurbaşkanlığına da uygulanması,
- Kadın Bakanlığının kurulması,
- Toplumsal barışın tesisinde kadınların inisiyatifinin etkin ve görünür kılınması,
- Kadın dostu kentler inşa edilmesi,
- Kadın dernek ve vakıflarının açılması,
- Kadınların seslerini duyurabilecekleri özgür basın geleneğinin inşa edilmesi,
- 8 Mart'ın kadınlar için resmî tatil ilan edilmesi,
- Devredilemez babalık izni getirilmesi,
- Hasta, yaşlı bakım evlerinin açılması,
- Kadınlara, babadan ve kocadan bağımsız sağlık sigortası güvencesi, işsizlik ödeneği ve yurttaşlık geliri verilmesi,
- Mevsimlik-gezici tüm işçilere buldukları yerde iş olanakları sağlanması,
- Erkek işi sayılan işlere, yönetim kademelerine kadın kotası getirilmesi gibi politikalar öngörülmektedir.

Kadına yönelik şiddetin önüne geçmek için ise özellikle İstanbul Sözleşmesi'ne uygun nitelikte ve yeterli sayıda sığınak ve tecavüz kriz merkezi kurulması, kadın cinayetleri davalarında "iyi hal" ve "tahrik" indirimlerine karşı faillerin caydırıcı ve adil cezalar almasının sağlanması öne çıkarılan tedbirlerdir.

İYİ Parti

"Milletimizle Sözleşme" başlıklı beyannamede kadın konusu, *Sosyal Politika, Eşit ve Adil Yaşam* başlığı altında ele alınmıştır. Kadınların sosyal, siyasal ve ekonomik haklarını insan haklarının ve sosyoekonomik gelişmenin vazgeçilmezi saydıklarını belirten beyannamede kadınlar ile ilgili öngörülen politikalar için Kalkınmanın Odağında Kadın başlığı atılmıştır.

Kadınların işgücüne katılım oranının artırılabilmesi için saat ve prim ödemelerine yönelik esnek iş gücü piyasası öngörülmekte ve katılım oranının %50'ye çıkartılacağı vaat edilmektedir. Kamuda yönetici pozisyonunda da daha fazla kadın olmasını öngören beyanname, %30 kadın yönetici hedefi koymaktadır. Kadınların işgücüne katılımının artırılması için öngörülen bir başka sistem de kurulacak olan "Ulusal İşgücü Karar Destek Sistemi" bünyesinde ev kadınlarının becerilerinin tespit edilmesi ve istihdam edilebilmelerini sağlamaktır.

İş-Yaşam dengesinin önemini altını çizen beyanname, kamu ve özel sektör kuruluşlarında kreş ve çocuk bakım merkezlerinin zorunlu hale getirileceğini ve iş yaşam dengesinin daha insani şartlara ulaştırılmasına yönelik stratejik çalışmayı vaat etmektedir.

Beyannamede diğer öne çıkarılan konular şu şekilde sıralanabilir;

- Aile içi şiddet, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için ıslah edici ve önleyici tedbirler
- Aile Danışma Merkezleri'nin kurulması ile destek sunulması
- Kadının Güçlendirilmesi Eylem Planı'nın oluşturulması,
- Devlet kurumlarına ve yerel yönetim kadrolarına kadınlar için kota getirilmesi
- Kadın, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulması,
- Kadın yoksulluğunun ortadan kaldırılması,
- Kadınların doğum öncesi borçlanma sorunlarının çözülmesi için doğumdan sonra ilk defa sigortalı olan kadınların doğum yaptıkları tarih itibariyle SGK primi borçlanmalarına imkân sağlanması,
- Bakım hizmetlerine ayrılan sosyal yardım kaynaklarının iki katına çıkarılması,
- Kayıt dışı çalışan kadınların sosyal güvenlik kapsamına alınması,
- Mevsimlik tarım işçisi kadınlar ile ev eksenli çalışan kadınların her türlü sosyal güvenceden faydalanmalarının sağlanması,
- Kadınların üretime yönlendirilmesi için beceri kursları düzenlenmesi ve yöresel ürünlerin pazarlanması için mekanlar sağlanması
- Tarımda sigortasız çalışan 18-40 yaş grubu kadınların sosyal güvenlik kapsamına alınması ve ilk 5 yıl sigorta primlerinin karşılanması
- Kadın girişimciler için gelir vergisi oranlarında 3 yıl süre ile 3 puan indirim yapılması,
- Kadınlarda okuryazarlık oranının beş yıl içinde %100'e çıkarılması
- Kız çocuklarında okullaşma oranının yükseltilmesi,
- Kadın cinayetlerinde "İyi Hal İndirimi" uygulamasının kaldırılması,
- Kadın sorunlarına ilişkin daha etkin yerel yönetim çalışmalarının yapılması
- İstanbul Sözleşmesi, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Engellenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ve ilgili uluslararası sözleşmeler ile 6284 sayılı Ailenin

Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un hükümlerinin etkin şekilde uygulanması

- Şiddet gören kadının, sığınma evlerine yerleştirilmesi ve böylece evden uzaklaştırılıp ikinci bir kez cezalandırılması yerine, şiddet uygulayan erkeğin, oluşturulacak Terapi Evlerinde tedavi görmesini sağlayacak bir uygulamanın başlatılması.

Milliyetçi Hareket Partisi

Milliyetçi Hareket Partisi'nin seçim beyannamesinde Kadın, Çocuk ve Aile başlığı bulunmaktadır. Bu başlık altında öne çıkan vaatler; aile kurumunun güçlendirilmesi, kız çocuklarının okullaşması ve istihdam imkanlarının artırılması, kadın ve erkeğe eşit fırsatların sunulması, kadınlara sigortalılık öncesi doğumları için de doğum borçlanma hakkı verilmesi, kadına şiddet ve çocuk istismarının önlenmesi, kadına ve çocuğa karşı suçlarda cezaların ağırlaştırılması, adli yardım desteği sağlanması, dava açma zaman aşımının kaldırılmasıdır.

Saadet Partisi

Temel Karamollaoğlu'nun *Türkiye Vizyonu* adıyla sunduğu beyannamede kadına yönelik her türlü şiddetin ve ayrımcılığın karşısında durulacağı, şiddet mağdurlarının mağduriyetlerinin giderilmesi için her türlü düzenlemenin yapılacağı, çalışan kadınların sözel, fiziksel veya psikolojik taciz ve mobbinge maruz kaldığı uygulamalarla mücadele edileceği, çalışan kadınlara çocuk yetiştirme konusunda her türlü desteğin verileceği, istemeleri halinde çalışan kadınlara doğum izni verileceği belirtilmektedir. Ailenin korunması Saadet Partisi beyannamesinde öncelikli olarak yer bulmaktadır. Emeklilik yaşı ile ilgili ise kadınların 25 yıl çalıştıklarında isterlerse emekli olabilecekleri vaat edilmektedir.

Vatan Partisi

Beyannamede *Eşit, Özgür, Başlı Dik, Onurlu Cumhuriyet Kadını* başlığı altında kadın sorunlarına eğilinmiştir. Kadın – erkek eşitliği, her türlü şiddete karşı mücadele, kadının iş ve kazanç sahibi olmasının önemi öne çıkmaktadır. Özel olarak; kreş, yuva, eğitim merkezleri ve okuma yazma kurslarının açılacağı, sağlık güvencesi ve sosyal güvence verileceği, işsiz ve kimsesiz kadınlara, çocuklarıyla birlikte barınma sağlanacağı, kadını cinsel nesne olarak gören yoz kültürün toplum hayatından temizleneceği belirtilmektedir. Bu başlık altında “çocuk gelin” uygulamasının da kaldırılacağı söylenmektedir.

Engelliler

Adalet ve Kalkınma Partisi

Beynamede *İnsan ve Toplum* başlığı altında engelliler ile ilgili vaatler ve politika öngörülerini yer almaktadır. Engelli bireylerin eğitim hizmetlerinden yararlanabilmesi için tedbirlerin artırılması, toplumla bütünleşebilmesi için fiziki ve sosyal altyapıların güçlendirilmesi, istihdam olanaklarının artması için iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri kapsamında engelli iş koçluğu modelinin kurulması, korumalı iş yerlerinin yaygınlaştırılması, engelli genç ve çocukların sosyal faaliyet yapabilmeleri için gençlik merkezlerinde ortam oluşturulması, kısa süreli gündüz ve yatılı bakımı için Aktif Yaşam Merkezleri'nin kurulması, engelli bakım ve rehabilitasyonu için kamu-özel sektör işbirliği modelinin geliştirilmesi öne çıkmaktadır.

İstihdam alanında engellilerin mesleki beceri düzeylerinin yükseltilmesi, engelli vatandaşların kadınlar ve gençler gibi teşvikten 18 ay süreyle yararlanması ve İlave İstihdam Teşviki ile vergi ve prim destekleri sağlanması ve sosyal konut projelerinin desteklenmesi de beynamede bulunmaktadır.

Cumhuriyet Halk Partisi

Cumhuriyet Halk Partisi beyannamesinde engelli bireylere yönelik politikalar *Toplumsal Kesimler* kısmında; sağlık hizmetleri, engelli aylıkları, bakım hizmetleri ve eğitim başlıkları altında ele alınmaktadır. Engelli bireylerin engelli olmayan bireylerle eşit biçimde yararlanmasını anayasal hak olarak gören beynamede, kamusal alanların bir yıl içerisinde erişilebilir olması, sağlık raporu almalarına ilişkin mevzuatın düzenlenmesi, diyabet gibi kronik hastalığı bulunan engellilerin yasal haklarından yararlanması, kamuda ve özel sektörde 50 bin engelliye istihdam sağlanması gerekliliği belirtilmiştir. Aynı zamanda gazilerin engelli sayılmamaları sorununun çözüleceği vaat edilmektedir. Engellilere sağlık hizmetleri başlığı altında, sağlık güvencesi, medikal ihtiyaçların katkı payı alınmaksızın ücretsiz karşılanması, ilaç temin sorununun çözülmesi ve bakım güvencesi konularına değinilmektedir. Bakım hizmetleri başlığı altında ise hane geliri kriteri sebebiyle kesilen evde bakım aylıklarının yeniden bağlanması, psikolojik destek ve eğitim hizmetlerinin ücretsiz sunulması ve sosyal güvenlik kapsamının genişletilmesi öngörülmektedir. Engellilere özel eğitim alanında ise özel eğitime ihtiyaç duyan engellilerin erken teşhisi, rehberlik araştırma merkezlerinin niteliğinin artırılması, kaynaştırma eğitiminin öncelikle ele alınması, okulların mekânsal koşullarının iyileştirilmesi ve yaşam boyu öğrenme ihtiyaçlarına dikkat edilmesi konuları önceliklendirilmiştir. Bunların dışında, engellilerin hastanelere servis araçları ile gidebilmeleri, bütün hastanelerde engelli karşılama birimlerinin oluşturulması, evde fizik tedavi olanaklarının sunulması gibi vaatler de beynamede yer almaktadır.

Halkların Demokratik Partisi

Genel seçimler beyannamesinde engelli yurttaşların sorunlarına yönelik öngörülen politikalar içinden öne çıkanlar;

- %40 ve üzeri engel oranı olan tüm engellilere aylık 1.000 lira,
- Ücretsiz toplu ulaşım hizmetleri,

- Engelleri Kaldırma Bakanlığı kurulması ve bu bakanlığın içinde engelli kadınlara özel daire başkanlığının olması,
- Bakım aylığı bağlanması için gelir şartının aranmaması,
- Evde bakım desteklerinin artırılması ve bakıcıların sigortalı olması
- Her ilçede bakım evlerinin kurulması,
- Toplu taşıma araçlarının, işyerleri ve sosyal alanların engellilerin kullanımına uygun hale getirilmesi,
- Bir yılda 50 bin engellinin kamuda istihdam edilmesi,
- Engelli bireylere sosyal güvence sağlanması ve
- Kamuya ait kreş ve anaokullarının tümünde engelli çocuklar için de olanak sunulmasıdır.

İYİ Parti

Engelsiz Yaşam başlığıyla engelli vatandaşlar için öngörülen yeni politikalar ve vaatler istihdamın artırılması, eğitim ve öğretim uygulamaları için gerekli adımlar, uluslararası yükümlülükler, engelsiz kentler gibi konularda yoğunlaşmaktadır. Beynamede;

- Engelli öğrencilerin ihtiyaç ve potansiyellerine uygun uygulamaların yaygınlaştırılması,
- Bütünleştirici eğitimlerle toplumdan ve akranlarından soyutlanmadan engelli öğrencilerin eğitimlerine devam etmesi,
- Engelli, terör mağduru, eski hükümlü, şehit aileleri ve gazilerin 50 kişi ve üzerinde işçi çalıştıran iş yerlerindeki kontenjanlarının %4'e yükseltilmesi
- Birleşmiş Milletler engelli hakları sözleşmesinde yer alan tüm yükümlülüklerin yerine getirilmesi
- Engelli Bireyler Eşitlik Komisyonu'nun kurulması ve engellilerin karar alma mekanizmalarına katılımının sağlanması,
- "Sosyal Yaşam, Rehberlik ve Meslek Evleri" kurulması ve buralarda yetenek ve becerilerin geliştirilmesine yönelik faaliyetler düzenlenmesi,
- Engelli spor kulüplerinin tesisleştirilmesi, aynı ve nakdi destekler verilmesi,
- Engellilerin otomobil alımlarında fiyat sınırlamasının kaldırılması,
- Kamu ve özel kesimdeki engelli istihdamın artırılması, engelli istihdamı için işverenlere teşvik verilmesi ve engelli çalıştırmayanlar için cezaların caydırıcı hale getirilmesi,
- "Engelsiz İş ve Meslek Edindirme Merkezleri" kurulması, kodlama ve teknoloji geliştirme alanlarında yetkinleşmenin sağlanması
- Zihinsel ve görme engelliler ile otizmliler için okul ve rehabilitasyon merkezlerinin yaygınlaştırılması,
- "Erişilebilirlik için Seferberlik" başlatılması ve tüm yaşam alanları ve ulaşım araçlarının engellilere uygun hale getirilmesi,
- Engelli alfabesinin kamuya açık binalarda zorunlu olması,
- Engelli vatandaşların toplu konut programlarından öncelikli yararlandırılması,
- Engellilerin kullandığı araç gereçler ile ortez protez alımlarında devlet desteği sağlanması,
- Engelli işçilerin emeklilik işlemlerinde vergi indirim belgesi alma zorunluluğunun kaldırılması,
- Kütüphanelerdeki eserlerin dijital ortama aktarılması için gerekli çalışmaları yapılması, işitme ve görme engelli bireylerin de kütüphanelerden yararlanmalarını sağlamak amacıyla, gerekli teknik altyapının hazırlanması öngörülmektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi

Engelli bireylerin toplumla bütünleşmesi, yardıma muhtaç olmadan hayatlarını idame ettirebilmeleri için gerekli şartların oluşturulması beyannamede ilk öne çıkan önceliktir. Engelli vatandaşların, maddi sorunlarının çözülmesi, engelsiz yaşam şartlarının oluşturulması, eğitim ve rehabilitasyon haklarından yararlanması, bakımlarının ve sosyal güvenlik haklarının devlet tarafından güvence altına alınması, engelli ve engelli yakını aylığının yükseltilmesi ve engelli aylığı ödenmesinde, aile geliri yerine kendi gelirlerinin esas alınması ve doğuştan ya da işe girmeden önce engelli olanların, malul şartlarından yararlandırılması öngörülmektedir.

Saadet Partisi

Türkiye Vizyonu, engellilerin önündeki engellilerin kaldırılmasını öngörmekte ve bunun için de engelli vatandaşların kamuda her türlü görevi alabilmeleri için önlerindeki kanuni engellerin kaldırılmasını vaat etmektedir.

Vatan Partisi

Vatan Partisi beyannamesinde *Engellilere ve Yaşlılara Güvence* başlığı altında partinin engellileri yardıma muhtaç kimseler olarak değil, ülkenin gelişmesine katkıda bulunacak yurttaşlar olarak gördüğü yazmaktadır. Bu çerçevede muhtaç olanların ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanacağı, yaşamlarının kolaylaştırılacağı, toplumsal hayata her alanda katılmaları için gerekli kurumların oluşturulacağı ve engellilerle ilgili düzenleme ve kararlarda, engelli örgütlerinin görüşlerinin göz önünde tutulacağı belirtilmiştir.

Göçmenler

Adalet ve Kalkınma Partisi

Seçim beyannamesinde geçici koruma süreçlerinin sonucunda göçmenlerin ülkelerine dönmesini sağlamak temel hedef olarak belirtilmiştir. Fakat bu süre içerisinde nitelikli nüfus göçünden yararlanmak için göçmenlerin değer üretmelerinin gerekliliğinin altı da çizilmektedir. Seçimlerden sonra uygulanmaya koyulması planlanan uygulama ve politikalar ise şu şekilde sıralanabilir;

- Yabancılar İletişim Merkezi'nin (YİMER 157) insan ticareti mağdurlarının tespitinde ve göçmen kaçakçılığı mağduru yabancıların kurtarılmaya operasyonlarına yönelik ihbar ve yardım hattı olarak da hizmetlerine devam etmesi ve bu hizmetin yaygınlaştırılması,
- Düzenli Göç Strateji Belgesi hazırlanması ve vize, ikamet izni, iskân gibi işlemlerin belirlenmesi,
- İnsan Ticaretiyle Mücadele Eylem Planının hazırlanması,
- Jandarma Genel Komutanlığı sorumluluk alanında "Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti ile Mücadele" faaliyetlerinin daha etkin yürütülmesi için 2023 yılına kadar düzensiz göç olaylarının yoğun olarak yaşandığı 19 İl ve 18 İlçede göçmen kaçak ve insan ticareti ile mücadele ile ilgili gerekli birimleri kurulması,
- Uluslararası korumadan faydalananlar için sağlık, barınma ve eğitim sorunlarının giderilmesi için uyum politikaları ve uygulamalarının planlanması ve gönüllü geri dönüşler için özel programlar hazırlanması,
- Sınır dışı etme işlemlerinde etkinliğin artırılması ve sınır dışı kapsamında olan yabancılar için Milli Gönüllü Geri Dönüş Mekanizmasının kurulması,
- Güvenilir bir veri sisteminin oluşturulması,
- Geri Gönderme Merkezlerinin inşaatlarının tamamlanması,
- Göç danışma merkezlerinin oluşturulması,
- Mobil göç danışma merkezleriyle hizmet vermeye başlanması,
- GöçNet kurumsal yazılımına; IRIS, parmak izi ve düzensiz göç ortak veri tabanı uygulamalarını da ekleyerek daha etkin bir şekilde hizmet sunması,
- Tersine beyin göçünün sağlanması,
- Yabancı öğrencilerin Türkiye'de düzenli kalışlarının kolaylaştırılması,
- İkamet izni başvurularının üniversiteler tarafından alınması uygulamasının yaygınlaştırılması.

Cumhuriyet Halk Partisi

Göçmenlerle ilgili olarak öncelikle Avrupa ile ilişkilerde Suriyelilerin bir koz olarak kullanılmasına itiraz eden beyanname, kayıt dışı işçi olarak çalıştırılmalarının engellenmesinin, Suriye'de barışçı bir çözüm sonra geçici koruma altındaki Suriyelilerin mağdur edilmeden, aşamalı olarak geri dönüşünün sağlanmasının, Suriyelilere yapılan yardımların şeffaf ve denetlenebilir olmasının ve Suriyelilerin vergiden ve yasal yükümlülüklerden muaf şekilde iş yapmalarının ve haksız rekabetin engellenmesinin gerekliliğinden söz etmektedir.

Halkların Demokratik Partisi

Diğer partilerin beyannamelerinden farklı olarak Geçici Koruma Rejimini kesin bir dille reddeden bu beyannamede mülteci ve sığınmacılara yaklaşımın hak konsepti üzerinden olacağı, mülteci kamplarının her daim denetime açık tutulacağı, 1951 Cenevre Sözleşmesindeki çekincelerin kaldırılacağı, mülteci statüsünün Avrupa dışından gelenler için göç ve iltica kapsamına dâhil edilmesini sağlayacak düzenlemelerin gerçekleştirileceği, mültecilerin can güvenliğinin sağlanacağı, barınma, sağlık, kayıt dışılık, eşitsizlik, sendikal örgütlenme hakkı ve iş güvencesi sorunlarının çözüleceği ve mülteci çocuklarının eğitim haklarını anadillerinde almaları için gereken hazırlıkların yapılacağı vaat edilmektedir.

Bu vaatlerin yanı sıra beyanname mültecilerin Avrupa'ya göçünün önüne geçmek için AB ile yapılan anlaşmayı ağır bir dille eleştirmektedir.

İYİ Parti

Göçmenlerle ilgili politikalar ile ilgili olarak dış politikada değişikliklerin gerekliliğini vurgulayan beyanname şunları vaat etmektedir;

- Yeni bir Suriye politikası ile Suriyeli misafirlerin ülkelerine geri dönmeleri,
- 2019 yılı Ramazan'ında Suriye'de birlikte iftar yapmak,
- Göç ve mülteci sorununa ilişkin uluslararası iş birlikleri yapmak ve kaynak ülkelerde güvenli alanlar oluşturmak,
- Kaynak ülkelerden göç akınına önlemeye yönelik politikalar geliştirmek,
- Geri kabul anlaşmalarına üçüncü ülkeleri de katarak göçe neden olan veya kolaylaştıran ülkelerin maliyete katlanmalarını sağlamak.

Milliyetçi Hareket Partisi

Seçim beyannamesinde toplu göçlerin kaynağında çözülmesinin öneminden söz eden Milliyetçi Hareket Partisi için de Türkiye'de bulunan sığınmacıların süratle vatanlarına kavuşturulmaları önem arz etmektedir. Sığınmacıların asayiş ve güvenlik problemlerini de birlikte getirdiklerini belirten beyanname de "hem sığınmacıların yaşadığı sıkıntıların azaltılması hem de toplumsal tahribata yol açan bu yapının süratle onarılmasına dönük politikalar uygulamaya konulmalıdır." denmektedir.

Sonuç

2018 Seçimlerine giren ve seçim beyannamelerini açıklayan siyasi partilerin vaatleri incelendiğinde, kadınlar, engelliler ve göçmenlerin bütün siyasi partilerin gündemlerinde olduğu görülmektedir. Partilerin istihdamın artırılması, kadınların işgücüne katılımının artırılması, kreş ve bakım evlerinin yaygınlaştırılması, kadına yönelik şiddetin önüne geçilmesi, kız çocuklarının okullaşması, kadınların sosyal güvenlik uygulamalarından daha etkin yararlanabilmesi gibi konular bütün siyasi partilerin önceliklendirdiği konulardır. Her siyasi partinin bu konularda birbirine benzeyen veya farklılaşan öngörülleri olmakla beraber Cumhuriyet Halk Partisi, Halkların Demokratik Partisi ve İyi Parti'nin vaatlerinin diğer partilerin vaatleri ile karşılaştırıldığında daha detaylandırılmış olduğu görünmektedir. Cumhuriyet Halk Partisi ve Halkların Demokratik Partisi Kadın Bakanlığı kurulmasını öngörmekte iken İYİ Parti Kadın, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı öngörmektedir. Uluslararası sözleşmelerin yükümlülüklerine uygun olarak sığınma ve barınma imkanları vaat eden siyasi partiler arasında İYİ Parti'nin şiddet uygulayan erkeğin Terapi Evlerinde tedavi görmesi vaadi farklılaşmaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi'nin de Aile Maaşı uygulaması diğer partilerin kadın ve aile politikalarından farklılık göstermektedir. Halkların Demokratik Partisi'nin de önerdiği Cumhurbaşkanlığında eş başkanlık modeli diğer partilerde bulunmamaktadır.

Engelliler ile ilgili beyanlara bakıldığında da kadın konusunda olduğu gibi istihdam olanaklarının sağlanması, fiziksel engellerin ortadan kaldırılması, engelli dostu kentler, mesleki becerilerin geliştirilmesi, bakım sorumluluğunu yüklenen kişilerin sosyal güvence altına alınması gibi politikalar genelde partilerin beyannamelerinde yer almaktadır. Bu alanda da partilerin bu konulara yaklaşımları ve rakamsal değişiklikler olmakla beraber Cumhuriyet Halk Partisi, Halkların Demokratik Partisi, Milliyetçi Halk Partisi ve İYİ Partinin birleştiği nokta hane gelinine göre verilen aylıklarda değişime gidilmesi ve engellilere verilen aylıkların hane geliri ile ilişkilendirilmemesidir. İYİ Parti'nin kütüphanelerin dijitalleştirilmesinde engellilerin erişilebilirliğini vurgulaması, Halkların Demokratik Partisi'nin engellilere özel bakanlık kurma vaadi diğer partilerin vaatleri ile karşılaştırıldığında göze çarpmaktadır.

Göçmenler konusunda ise Halkların Demokratik Partisi dışında diğer partilerin Suriyeli göçmenlerin Suriye'ye geri gönderilmesi konusunda bir mutabakat içinde oldukları söylenebilir. Cumhuriyet Halk Partisi ve İYİ Parti, Cumhur İttifakı içindeki partiler gibi Suriyelilerin evlerine gönderilmesini önemli bir vaat olarak ortaya koymaktadır. Bu konuda oldukça detaylı bir beyanname sunan Adalet ve Kalkınma Partisi'nin güvenlik öncelikli bir yaklaşım sergilediği, Milliyetçi Halk Partisi'nin de bu yaklaşımı paylaştığı görülmektedir.

Ezcümle, seçim beyannamelerinde kadınlar, engelliler ve göçmenler ile ilgili politikalara yer verilmesi pozitif bir adım olarak görülmekte iken siyasi partilerin bu vaatleri kısa, orta ve uzun vadeli olarak sunmalarının beklentiler açısından daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Engelli, çocuk ve yaşlı bakımıyla ilgili politikalarda eğitim, çalışma ve sosyal güvenlik bakanlıkları arasındaki koordinasyonun artırılmasının önemli olduğu, kadın istihdamında nitelikli kadın istihdamının özendirilmesinin zorunluluğu ve bütün sözü geçen gruplar için kamusal hizmetlerin adil dağılımının vazgeçilmez olduğu altının çizilmesi gerekli noktalardır.